

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

**Oviedo, Francisco de
Lvgdvni, M.DC.LI.**

VIII. De Propositionibus Modalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95503](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95503)

*Simpliciter Feci, conuertitur Eua per accidens
Alto per contra, sic fit conuersio tota.*

Hoc est, propositiones respondentes E, & I, contentis in hac dictione *Feci* conuertuntur simpliciter; respondentes E, & A, in hac dictione *Eua* appositis conuertuntur per accidens; respondentes verò A, & O, quibus constat hæc dictio *Alto* conuertuntur per contrapositionem.

PUNCTVM VIII.

De propositionibus Modalibus.

Modus secundum totam suam significationem extenditur ad quamque termini limitationem, seu restrictionem, quæ frequenter fit adiectiuo substantiuo adiuncto, veluti *homo iustus*. Propriè etiam aduerbiis significatur, quibus modus, quo res fit, significatur, veluti cum dicimus *Petrus currit velociter*, *Ioannes doctè arguitur*. In præsentem autem sumitur pro modo, qui prædicatum ad certam, & specialem materiam determinat. Materiam propositionum triplicem esse, videlicet necessariam, seu naturalem; remotam, seu impossibilem; & contingentem ostendi Punct. 2. Ex his materiis triplex resultat modus, *necessarius, impossibilis, & contingens*. His quartus additur videlicet *possibilis*, qui parum differt à contingentem, quia contingens hic sumitur pro eo, quod potest accidere, etiam si necessaribz existat, non pro illo quod potest esse, & non esse, quod specialiter contingens dicitur. Modi isti dupliciter possunt significari; per aduerbium, veluti cum dicimus *Petrus contingenter currit*, & per nomen adiectiuum, quo significatur in hac propositione, *contingens est Petrum currere*. Cum per aduerbium significatur, idem manet subiectum & prædicatum propositionis, & tantum modificat connexionem prædicati cum subiecto. Cum fit per nomen adiectiuum tota inuertitur propositio, & illa, quæ includebat subiectum & prædicatum, fit subiectum, de quo modus prædicatur, veluti cum dicimus, *Petrum currere est contingens*, *Petrum currere* est subiectum propositionis, de quo prædicatur illud extremum *contingens*.

Modalis, sicuti quælibet alia propositio, duplex est, quedam de sensu composito, alia de sensu diuiso. Modalis de sensu composito est illa, cuius extrema modo affecta componi possunt, seu inter se coexistere, veluti cum dicimus *hominem esse album possibile est*, rectè enim albedo cum homine componitur, idemque subiectum potest simul esse album, & esse hominem. Modalis de sensu diuiso est illa, quorum extrema modo affecta non possunt connecti, sed ad diuersa tempora debent referri, vt veritas propositionis subsistat, veluti cum dicimus *Iustum peccare possibile est*, quæ facit hunc sensum, possibile est hominem iustum in hoc tempore, peccare tempore sequenti. Vterque modus contingit in propositionibus de modo aduerbiali, seu adiectiuo.

Potest etiam modus significatus nomine, vel aduerbio poni inter extrema, quæ afficit, veluti cum dicimus, *Iustum possibile est peccare*, vel potest præponi aut postponi, veluti cum dicimus, *Iustum peccare possibile est*, aut *possibile est Iustum peccare*. Sunt nonnulli, qui asserant modum interpositum indicare sensum diuisum inter extrema modo affecta, & postpositum, vel præpositum sensum compositum arguere, hoc tamen gratis & absque vilo fundamento dicitur, sensus enim diuisus, & compositus in propositionibus modalibus, sicuti in quibuscumque aliis ex natura extremorum illorum compossibilitate, aut incompossibilitate inferendus est.

In propositionibus cuius modus nomine adiectiuo significatur reperitur dictum & modus. Modus dicitur prædicatum afficiens alia extrema, & dictum appellatur complexum illud, quod modo afficitur, veluti cum dicimus, *Petrum currere est possibile*, dictum propositionis appellatur illud complexum *Petrum currere*, & Modus dicitur aliud extremum videlicet *possibile*. In his propositionibus potest dictum, & modus affirmatiue significari, veluti cum dicimus *Petrum currere est possibile*. Potest etiam dictum affirmari, & negari modus, vt cum dicimus *Petrum currere non est possibile*. Potest etiam dictum negari, & modus affirmari, veluti cum dicimus *Petrum non currere est possibile*.

Possunt etiam negari dictum, & modus, veluti cum dicimus *Petrum non currere non est possibile*. Quadruplex hæc differentia affirmationis & negationis reperitur in quocumque ex quatuor modis assignatis *possibile, contingens, impossibile, & necesse*. Ex quo fit in omnibus modis simul sumptis sex supra decem propositiones fieri posse, quatuor in vnoquoque illorum, negationibus, & affirmationibus variatis. Significantur hæc omnes propositiones totidem vocalibus in his dictionibus reperiis, *AMABIMVS: EDENTVLI: ILIACE: PURPUREA*. Harum literarum significationis ordo hic est: in quacumque dictione quatuor vocales reperiuntur, quarum prima significat propositionem de modo possibili, secunda de contingentem, tertia de impossibili, quarta de necesse. Itaque quacumque propositio de possibili quomodocumque fit affirmata, vel negata, significanda est aliqua primâ vocali vnus dictionis ex his quatuor, & sic quacumque de contingentem aliqua secundâ vocali; & quacumque de necesse quartâ aliqua vocali vnus dictionis ex quatuor adductis. Insuper nota vocales in his dictionibus contentas tantum esse A, E, I, V: Harum A significat propositionem, in qua neque dictum, neque modus negatur. E significat propositionem, in qua negatur dictum, & non modus. I significat propositionem, in qua negatur modus, & non dictum. V significat propositionem, in qua vtrumque negatur, quæ hoc versiculo breuiter significantur:

E dictum negat: Ique modum: nihil A: sed V totum.

Iuxta hanc regulam facile erit quacumque propositionem ad aliquam ex his litteris reducere: si enim est de possibili, quærenda est in aliqua initiali. Postea videndum est quid habeat affirmatum, & quid negatum. Si dictum & modus affirmatiue significantur, debet correspondere litteræ A; aliâs debet esse initialis, quia est de modo possibili: respondebit ergo litteræ A huius dictionis *Amabimus*, in nullâ enim aliâ reperitur initialis A. Si dictum habeat negatum, & non modum, veluti in hac propositione *Petrum non currere est possibile*, debet respondere litteræ E, initiali alicuius dictionis ex dictis, quæ tantum reperitur in hac dictione *Edentuli*. Si modum habeat negatum & non dictum, veluti cum dicimus *Petrum currere non est possibile*, debet respondere initiali I, quæ tantum reperitur in hac dictione *Iliace*. Si vtrumque habeat negatum, veluti cum dicimus, *Petrum non currere non est possibile*, respondebit V initiali, quæ tantum reperitur in hac dictione *Purpurea*. Sic de omnibus aliis modis; propositio enim de *Necesse* dicto & modo negato respondet vltimæ litteræ huius dictionis *Amabimus*, quæ est V totum negans: De modo negato, litteræ vltimæ dictionis *Edentuli*, quæ est I modum negans: De dicto negato, vltimæ litteræ huius dictionis *Iliace* quæ est E dictum negans: De dicto & modo affirmato, vltimæ litteræ huius dictionis *Purpurea*, quæ est A nihil negans. Sic in aliis duobus modis, nullam enim propositionem compones de modo possibili, quæ non reperitur in aliqua prima vocali harum dictionum; neque de contingentem, quæ non fit in aliqua secunda vocali; neque de impossibili, quæ non inueniatur in tertia aliqua vocali; neque de necesse quæ non aliqua quartâ vocali significetur, iuxta significationem harum literarum, quam exprimit versiculus ille:

E dictum negat: Ique modum: nihil A: sed V totum.

Tota hæc doctrina de correspondentia propositionum prædictis dictionibus facillimè percipi potest, quæ si semel mente teneatur, verbo vno poterit æquipollentia, & oppositio omnium Modalium significari. Subscribo singulas dictiones, cum propositionibus illarum litteris respondentibus, vt facilius tota hæc doctrina memorie mandetur, & semel mandata haud facillè decidat.

AMABIMVS.

A- Petrum currere est possibile.
ma- Petrum currere est contingens.
bi- Petrum currere non est impossibile.
mus. Petrum currere non est necesse.

EDEN

EDENTVLI.

- E. Petrum non currere est possibile.
den. Petrum non currere est contingens.
ru. Petrum non currere non est impossibile.
li. Petrum currere non est necesse.

ILIACE.

- I. Petrum currere non est possibile.
li. Petrum currere non est contingens.
a. Petrum currere est impossibile.
ce. Petrum non currere est necesse.

PVRPVREA.

- Pur. Petrum non currere non est possibile.
pu. Petrum non currere non est contingens.
re. Petrum non currere est impossibile.
a. Petrum currere est necesse.

- 8 In his propositionibus inuenies quemcumque ex his terminis valeas excogitare, semperque videbis propositionem respondentem litteræ A, dicto & modo affirmato; & litteræ E, dicto tantum negato; & litteræ I, negato tantum modo; & litteræ V, modo & dicto negato.

PUNCTUM IX.

De qualitate, & quantitate Modalium.

- 1 Propositionis modalis non dicitur affirmatiua aut negatiua ex eo quod affirmetur, vel negetur dictum, sed ex eo quod affirmetur, vel negetur modus, quapropter hæc propositio erit affirmatiua *Petrum non currere est possibile*, & hæc negatiua *Petrum currere non est possibile*, licet hæc dictum affirmatum habeat, & illa negatum. Ratio est facilis, quia propositionem esse affirmatiuam, aut negatiuam sumitur ex negatione, aut affirmatione afficiente præcipuam copulam; cum verò præcipua copula propositionis modalis non sit illa, quæ in dicto includitur, quia totum hoc se habet tanquam subiectum, sed quæ annexit dictum ut subiectum cum modo tanquam cum prædicato; hinc fit ut quando hæc copula affirmatur, ex vi cuius modus est affirmatus, propositio sit affirmatiua, & quando talis copula negatur, ex vi cuius modus est negatus, propositionem esse negatiuam. Modum esse affirmatum, & negatum ex vi negationis aut affirmationis in præcipua copula reperta per se patet, quia non ex alio capite propositio hæc *Petrum non currere est possibile*, est de modo affirmato, nisi quia copula est affirmatiue ponitur: & non alia ratione hæc est de dicto negato, *Petrum currere non est possibile*, nisi quia copula est afficitur negatione.
- 2 Circa veritatem, & falsitatem harum propositionum Modalium vix potest aliquid præscribi, quod commune non sit omnibus propositionibus, illa enim est propositio vera, quæ enunciat rem sicuti est, & illa est falsa, quæ rem aliter ac est significat, quod omnibus propositionibus commune est. Hæc tamen regulæ solent pro his modalibus assignari. Propositio de necesse est vera, quando illius de *in esse*, importat veritatem necessariam, hoc est, cuius dictum reducitur ad propositionem necessariam, verbi gratia *necesse est hominem esse animal*, vera est propositio, quia illius dictum reducitur ad hanc propositionem *homo est animal*, quæ necessariam continet veritatem. Eadem ratione propositio de impossibili est vera, quando illius de *in esse* est impossibilis, veluti *impossibile est hominem esse equum*, est vera propositio, quia hæc propositio *homo est equus* impossibilis est. Similiter propositio de possibili, & contingenti vera est, quando illius de *in esse* non repugnat, etiam si veritatem habeat, vel de facto falsa sit, dum potuerit antecedenter veritatem habere. Hæc per se nota sunt, & non maiori examine digna.
- 3 Notat etiam Tolerus huiusmodi propositiones modales semper habere veritatem, aut falsitatem necessariam, ita ut illa quæ de facto est vera, nullo modo potuerit

Franc. de Quiedo, Philosoph. Tom. I.

rit esse falsa: neque illa quæ modò falsa est, aliquando potuerit habere veritatem. Vnde etiam propositio sit de modo contingenti, connexio huiusmodi contingentis cum subiecto, vel necessaria est, vel impossibilis, quia id, quod est possibile, seu contingens repugnat non esse tale, & impossibile fieri nequit; similiter id quod est impossibile, aut necessarium, ita est impossibile, ut etiam in sensu diuino illi repugnet possibilitas, aut defectus necessitatis: hæc omnia ita se habent respectu necessitatis, impossibilitatis, possibilitatis, aut contingentie physice: solemus autem his modis non necessitatem, impossibilitatem, aut contingentiam physicam intelligere; illa enim necessaria vocamus, quæ non sine magna difficultate, aut graui incommodo possunt non esse, quo sensu dicimus, necessarium est te Romam petere, quia Superioris præceptum, amicorum preces, & negotiorum status sic expolunt. Similiter impossibilia dicimus illa, quæ non sine ingenti difficultate, aut graui incommodo fiunt; & contingentia appellamus illa, quæ sine graui difficultate secundum statum rerum possunt accidere. Si hac ratione prædicti modi sumantur, propositio modalis accidentaliter poterit esse vera vel falsa, huiusmodi enim necessitas, impossibilitas, & contingentia, ita accidunt, ut potuerint non accidere.

Inest etiam sua quantitas propositionibus modalibus, quæ ex duplici capite potest desumi. Ex dicto, quia hoc in se continet signum vniuersale, veluti cum dicimus, omnem hominem currere est possibile: vel ex modo, qui hic est vniuersalis. Modi vniuersales dicuntur impossibile, & necesse; contingens verò, & possibile particulares dicuntur. Propositiones, quæ dicto, & modo vniuersali gaudent, simpliciter vniuersales dicuntur; quæ dicto & modo particulari afficiuntur absolute particulares vocantur. Mixte dici possunt, quæ dictum habent vniuersale, & modum particularem. Nihilominus præcipua ratio ab omnibus habetur circa quantitatem modi, & quidquid sit de quantitate dicti, propositio illa vniuersalis appellatur, cuius modus vniuersalis est, illaque particularis nuncupatur, quæ signo particulari est contenta. Ratio propter quam in his propositionibus ratio non habeatur de quantitate dicti est, quia signum vniuersale in dicto contentum non immediatè afficit totum subiectum, cum enim dicimus, omnem hominem currere est possibile, signum omne immediatè tantum afficit terminum *homo*, qui non est adequatum subiectum huius propositionis, hoc enim est totum hoc complexum, omnem hominem currere, sicuti totum hoc complexum, *Omnis homo est animal*, est subiectum huius enunciationis, *Omnis homo est animal est propositio*. Ratio propter quam metiamur quantitatem harum propositionum per signa est quia ratione horum, quædam continentur sub aliis, & contentæ sunt particulares, & continentes vniuersales, sicuti in his propositionibus, *Omnis homo est animal*, *Aliquis homo est animal*. Prior est vniuersalis, quia posteriorem in se continet, valet enim: *Omnis homo est animal*: ergo aliquis homo est animal; & posterior particularis, quia sub alia continetur, & tantum ad quandam veluti partem illius se extendit.

Ob hanc rationem necesse, & impossibile dicuntur modi vniuersales, quia sub se continent possibile, seu contingens, & possibile non, seu contingens non: Valet enim consequentia: Necesse est Petrum currere: ergo possibile seu contingens est Petrum currere; non tamen à contrario. Similiter valet: Impossibile est Petrum currere: ergo possibile est Petrum non currere, non tamen licet inferre: Possibile est Petrum non currere: ergo impossibile est Petrum currere. Indicat etiam hanc vniuersalitatem horum modorum necesse & impossibile, illorum æquipollentia, æquipollent enim eo modo, quo alia contraria *omnis & nullus* postposita negatione, idem enim valet, necesse est Petrum non currere; ac impossibile est Petrum currere, & idem sonat, impossibile est Petrum non currere; ac necesse est Petrum currere. Æquipollentiæ, necesse & possibile more subalternorum proposita & postposita negatione, idem enim significat, non necesse est Petrum non currere, ac, possibile est Petrum currere. Eadem ratione æquipollent impossibile, & possibile non, quia idem valet non impossibile est Petrum non currere, ac possibile est Petrum non currere. Impossibile, cum possibili & necesse, cum possibili non, negatione præposita æquipollent, quia ratione æquipollent signa propositiones, quæ oppositionem contradietoriam habent. Ex his enim propositionibus, impossibile

C est